

Näyttävä teos ulkoluodon linnustosta

WILLIAM VELMALA

Jorma Tenovuo 2015. Utön linnut. Vrakplundrarförlaget, Jurmo. 144 sivua.

Saaristomeren ulkoreunalla sijaitseva Utön majakkasaari on aina ollut lintuharrastajien toivelistalla. Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana Utöstä on kehittynyt jopa eräs Suomen suosituimmista lintupaikoista, kun Puolustusvoimilta vapautui varuskunta ja maa-alueita matkailutoiminnan hyödynnettäväksi. Vanhalle kasarmille perustettiin hotelli ja ennen harvassa olleet majoitusmahdollisuudet levenivät yltäkylläisiksi kertaheitolla. Alkuvuonna 2015 ilmestynyt Utön linnut valottaa lukijalle alueemme ulkorajoilla sijaitsevan saariston luonnon ja linnuston piirteitä, upein valokuvien höystettynä. Kirja on täysin kaksikielinen (suomi–ruotsi).

Ukulin lukijoille Utö ei tämän kummempia esittelyjä tarvitse, eikä

niitä kyllä tarvitsisi myöskään kirjan kirjoittaja Jorma Tenovuo. Hän on tunnettu, vuosikymmeniä vaikuttanut hahmo Varsinais-Suomen lintuharrastuskentällä, palkittu lintuvalokuvaaja ja – asuttuaan saarella nyt kymmenisen vuotta – Utön linnuston ja linturetkelyn ehdoton asiantuntija.

Utön linnut on sekoitus retkipaikkaopasta ja valokuvateosta. Aluksi esitellään Utön saarta ja luontoa yleisesti. Sitten saarta kuvataan retkeilijän kannalta, kertoen majoitusvaihtoehdoista, saarelaiset huomioivasta retkeilystä ja muutontarkkailusta. Selkeät kartat kertovat Utön sijainnin ja paikannimet. Varsinaiset lintupaikat olisi voinut erikseen merkitä pisteinä kartalle, mutta ehkä se on katsottu tarpeettomaksi, onhan Utö pieni saari.

Pesimälinnustoa kuvataan 12 sivun verran. Teoksen valtaosan muodostavat neljä seuraavaa kappaletta, jotka kuvaavat vuodenkierron saarella lintujen esiintymisen näkökulmasta. Lopuksi nautiskellaan harvinaisuuskattauksesta ja saaren lajistasta. Tietty tyypilajit, esimerkiksi haahka, merikotka ja merisirri, ja jotkut erikoisuudetkin käsitellään erikseen alueen mittaisissa tietolaatikoissa. Muutoin teksti kuvailee yleisellä tasolla, toki siellä täällä mielenkiintoisia yksityiskohtia viljellen, kunkin vuodenajan erityispiirteitä ja lajien esiintymisaikatauluja ja runsauksia.

Korkealaatuisia ja kauniita valokuvia kirjassa on paljon ja niitä on käytetty luovasti. Tekstisivujen välissä olevat kuva-aukeamat antavat lukijan

hengähtää upeissa maisemissa ja kauniiden lintukuvien äärellä. Itse pidän siitä, että mukana on paljon myös maisema- ja tilannekuvia. Nämä pääsevät oikeuksiinsa vaakataiton ansiosta. Valokuvat ovat kirjoittajan ja hänen puolisonsa Outi Sarjakosken kuvaamia.

Henkilökohtaisesti olisin toivonut enemmän havaintoihin perustuvaa numero- ja faktatietoa, esimerkiksi parhaita muuttosummaa tai graafisia kuvaajia esiintymisestä. Toisaalta, ky-

seessä ei ole tietokirja, eikä saarella ole ollut vakioitua muutonseurantaa tai rengastusta tällaisten tietojen tueksi. Joka tapauksessa kirjan lopussa olevaan Utön lajiluettelosta olisi ollut melko helppo lisätä nykyistä (pesivä, muuttava, harvinaisuus jne.) tarkempia luonnehdintoja eri lajien esiintymisestä kuten esimerkiksi pesivien pariien määriä, vuosittain esiintyvien lajien (edes suurpiirteisiä) yksilömääriä tai harvinaisuuksien havaintomääriä.

Kirja sopii erinomaisesti katseltavaksi talvi-iltain nojatuolihetkiin, lahjakirjaksi tai seuraavan Utön retken suunnitteluun. Se löytäneekä paikkansa kaikkien Utössä retkeilevien kirjahyllyyn. Vuosikymmenessä muistikortille ehtii tallentua yllättäviäkin tilanteita (esim. sivun 44 kurkiparvi lumisella itäniityllä tai s. 72 varpushaukan ja tuulihaukan taistelu), joiden avulla omatkin Utössä koetut hienot lintumuistot heräävät henkiin.

Korjauksia vuosikatsaukseen 2015

• **Metsähanhen** kevätmuutoista oli jäänyt pois kolme suurinta: 9.3. Kus Pohjolanniemi 1495m + Ans sp. 320m (AS) sekä Vasikkari 28.3. 1076m ja 29.3. 849m (RHe, OT).

• **Töyhtötiaisen** ilmoitettu 17 yksilön muutto 13.10. Vuosnaisissa koski sinitiaisia. Näin ollen töyhtötiaisen vaellushavainnot jäivät täysin nolville.

Katsaustoimitus pahoittelee virheitä ja toivottaa hyviä retkiä loppuvuonna 2016.

LINNUSTONSEURANTA JATKUU TAAS MARRASKUUSSA TALVILINTULASKENTOJEN SYSSLASKENNOILLA. MUISTA LASKEA OMA REITTISI TAI PERUSTA UUSI! REITTEJÄ KAIVATAAN ETENKIN VESIALUEIDEN ÄÄRELLE JA METSIIN. LISÄTIETOJA JA OHJEITA ANTAA MIELUUSTI ESKO GUSTAFSSON (ESKOGUSTAFSSON@DNAINTERNET.NET).